

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

10 martie 2020

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Timofti Vladimir,

Judecători – Boico Victor, Toma Nadejda, Țurcan Anatolie, Cobzac Elena,

a judecat, fără citarea părților, în baza materialelor cauzei, recursurile ordinare declarate de către inculpata Olari Mariana și de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Valentina Bradu, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 septembrie 2019, în cauza penală în privința lui,

Olari Mariana XXXXX, născută la XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

prima instanță: 21.03.2019 – 15.05.2019

instanța de apel: 27.06.2019 – 18.09.2019

instanța de recurs ordinar: 25.11.2019 – 10.03.2020

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct.1¹) Cod de procedură penală, legal executată.

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Strășeni, sediul Călărași din 15 mai 2019, inculpata Olari Mariana a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal și prin aplicarea prevederilor art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, i-a fost stabilit pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 10 (zece) ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar pentru femei.

A fost dispus încasarea de la Olari Mariana în beneficiul lui Borșci Maria suma de 40 000 lei, cu titlu de prejudiciu material și suma de 100000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, iar în total suma de 140000 (una sută patruzeci mii) lei, cu titlu de prejudiciu cauzat prin infracțiune.

A fost trecut în contul statului cheltuielile de judecată pentru efectuarea expertizei judiciare în mărime de 5670 lei.

2. În sentință, prima instanță a constatat că:

Olari Mariana, la data de XXXXX în jurul orelor XXXXX, aflându-se în domiciliul său situat în sat. XXXXX, r-nul Călărași, fiind în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat, a inițiat o ceartă cu concubinul său Borșci Vitalie, și, acționând cu intenție directă, conștientizând pericolul social al

acțiunilor sale ilegale, având asupra sa un cuțit de bucătărie, urmărind scopul de omor, în vederea realizării scopului său infracțional, s-a apropiat de ultimul și profitând de faptul că Borșci Vitalie era poziționat pe spate pe o canapea din acea odaie, dânsa, i-a aplicat ultimului o lovitură cu cuțitul dat - în regiunea toracelui provocându-i astfel, plagă înțepat-tăiată a toracelui cu lezarea plămânului drept, urmată de o hemoragie internă - fiind vătămare corporală gravă periculoasă pentru viață, în rezultatul căruia Borșci Vitalie a decedat pe loc la scurt timp.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către:

- procurorul în Procuratura r-nul Călărași, Șlicari Eugeniu, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanța prin care să fie încasate de la Olari Mariana cheltuielile judiciare în contul statului în sumă totală de 5670 lei (cheltuieli suportate de stat pentru efectuarea expertizei judiciare medico-legală nr. XXXXX din 15.03.2019 și a expertizei judiciare (psihiatrice) nr. XXXXX din 28.02.2019.

- avocatul Chitoroga Ion în numele inculpatei Olari Mariana prin care a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care inculpatei Olari Mariana să-i fie aplicată o pedeapsă mai blândă, și anume a suspenda executarea pedepsei până la împlinirea de către copilul Borșci Adrian (a.n. 13.12.2012) a vârstei de 8 ani, adică până la data de 13.12.2020, cu respingerea acțiunii civile.

3.1 În motivarea apelului procurorul a indicat că:

- argumentul instanței de judecată precum că cheltuielile judiciare urmează a fi trecute în contul statului ținând cont de obligația statului reprezentat de organul de urmărire penală privind îndeplinirea acțiunilor procedurale penale necesare pentru realizarea scopului procesului penal și stabilirea adevărului în procesul penal nu este plauzibil în situația în care contravine art. 228 alin. (5) Cod de procedură penală și urmau totuși a fi încasate de la inculpată pentru a fi recuperate cheltuielile suportate de către instituțiile medicale la efectuarea expertizelor judiciare în cauză, luând în considerație mărimea acestor cheltuieli, circumstanțele excepționale ale cazului dat, personalitatea inculpatei și situația ei materială, precum și caracterul infracțiunii de care a fost recunoscută vinovată Mariana Olari.

3.2 În motivarea apelului avocatul Chitoroga Ion a indicat că:

- inculpata Olari Mariana a recunoscut vina, nu a solicitat administrarea de noi probe și a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată. Atât pe parcursul desfășurării urmăririi penale, cât și pe

parcursul judecării cauzei penale inculpata a avut un comportament exemplar, recunoscându-și vina și oferind declarații a contribuit la cercetarea multiaspectuală a cauzei penale și elucidarea tuturor circumstanțelor ce au importanță în soluționarea justă a cauzei. Tot inculpata a fost cea care a anunțat organele de drept privind cele întâmplate, nu a încercat să distrugă sau să ascundă careva probe;

- prima instanță urma să țină cont de circumstanțele de fapt ce au stat la baza comiterii faptei și anume comportamentul victimei, or, acesta adesea aplica violența asupra inculpatei, context în care la data de 11.07.2018 a fost emisă ordonanța de protecție a violenței în familie în numele victimei Olari Mariana, agresor fiind Borșci Vitalie;

- în conformitate cu art. 96 alin. (1) Cod Penal, prima instanță urma să țină cont că copilul minor Borșci Adrian, nu a împlinit vârsta de 8 ani, respectiv, urmează a fi suspendată executarea pedepsei până la împlinirea vârstei de 8 ani, adică până la 13.12.2020;

- acțiunea civilă urmează a fi respinsă ca fiind neîntemeiată, deoarece este lipsită de un suport probatoriu.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 septembrie 2019, au fost respinse apleurile declarate de acuzatorul de stat, procuror în Procuratura r-nul Călărași, Eugeniu Șlicari și de avocatul Ion Chitoroga în numele inculpatei Olari Mariana și menținută sentința Judecătorei Strășeni, sediul Călărași din 15 mai 2019, fără modificări.

Termenul de executare a pedepsei a fost calculat din data pronunțării deciziei, cu includerea în termenul dat a termenului pedepsei de 212 zile de detenție, redus pentru încălcarea drepturilor privind condițiile de detenție, garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale din 30.01.2019 până la 15.05.2019.

4.1. În motivarea soluției, instanța de apel a menționat că, prima instanță, cercetând în cumul probele administrate în ședința de judecată prin prisma admisibilității, pertinentei și concludenței, utilității și veridicității raportată la declarațiile date în ședința de judecată și probele administrate, a stabilit o corectă situație de fapt, dând faptelor reținute în sarcina *inculpatei Olari Mariana* încadrarea juridică corespunzătoare, și anume *art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal al RM - omorul unei persoane, săvârșit asupra unui membru de familie*.

Cu referire la învinuirea înaintată inculpatei Olari Mariana, instanța de apel a constatat în baza probelor administrate de acuzatorul de stat că acțiunile infracționale ale inculpatei întrunesc elementele constitutive ale

infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal, sentința primei instanțe nefiind contestată în această parte, de către părțile la proces.

Cu referire la apelul declarat de acuzatorul de stat, instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia soluției primei instanțe în partea cheltuielilor judiciare, a reținut că potrivit art. 227 Cod procedură penală, (1) Cheltuieli judiciare sânt cheltuielile suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal. (2) Cheltuielile judiciare cuprind sumele: 1) plătite sau care urmează a fi plătite martorilor, părții vătămate, reprezentanților lor, experților, specialiștilor, interpreților, traducătorilor și asistenților procedurali; 2) cheltuite pentru păstrarea, transportarea și cercetarea corpurilor delictive; 3) care urmează a fi plătite pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat; 4) cheltuite pentru restituirea contravalorii obiectelor deteriorate sau nimicite în procesul de efectuare a expertizei judiciare sau de reconstituire a faptei; 5) cheltuite în legătură cu efectuarea acțiunilor procesuale în cauza penală. (3) Cheltuielile judiciare se plătesc din sumele alocate de stat dacă legea nu prevede altă modalitate.

Conform art. 229 alin. (1) Cod procedură penală, (1) Cheltuielile judiciare sânt suportate de condamnat sau sânt trecute în contul statului. (2) Instanța de judecată poate obliga condamnatul să recupereze cheltuielile judiciare, cu excepția sumelor plătite interpreților, traducătorilor, precum și apărătorilor în cazul asigurării inculpatului cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci când aceasta o cer interesele justiției și condamnatul nu dispune de mijloacele necesare. Achitarea cheltuielilor judiciare poate fi suportată și de condamnatul care a fost eliberat de pedeapsă sau căruia i-a fost aplicată pedeapsă, precum și de persoana în privința căreia urmărirea penală a fost încetată pe temeuri de nereabilitare. (3) Instanța poate elibera de plata cheltuielilor judiciare, total sau parțial, condamnatul sau persoana care trebuie să suporte cheltuielile judiciare în caz de insolvabilitate a acestora sau dacă plata cheltuielilor judiciare poate influența substanțial asupra situației materiale a persoanelor care se află la întreținerea lor.

Din materialele cauzei penale rezultă că la faza urmăririi penale a fost dispusă efectuarea expertizelor judiciare, și anume a expertizei medico-legale (raportul de expertiză judiciară nr. XXXXX din 15 martie 2019) - în sumă de 4592 lei și a expertizei judiciare psihiatrice (raportul de expertiză judiciară nr. XXXXX din 28 februarie 2019) - în sumă de 1078 lei. În total, pentru efectuarea expertizelor judiciare au fost suportate cheltuieli în mărime de 5670 lei.

Instanța de apel a reținut că urmărirea și judecarea unei cauze penale ocazionalizează efectuarea de cheltuieli pentru întocmirea și transmiterea actelor de procedură, pentru administrarea probelor și conservarea mijloacelor materiale de probă, cu retribuirea apărătorilor, precum și cu orice alte cheltuieli necesare normalei desfășurări a procesului penal. În cheltuielile ocazionate de administrarea probelor se includ și sumele pentru retribuirea cuvenită experților și interpreților pentru serviciul care l-au adus justiției. Spre deosebire de procesul civil, unde sumele necesare acestor cheltuieli sunt avansate de către reclamant, prin plata taxei de timbru, la introducerea acțiunii, în cauzele penale, în care activitatea judiciară se desfășoară din oficiu, sumele necesare cheltuielilor de urmărire sau de judecată sunt avansate, de regulă, de stat, prin organul judiciar în fața căruia se află cauza penală.

Efectuarea cheltuielilor judiciare într-o cauză penală este provocată de săvârșirea unei infracțiuni, care impune desfășurarea urmăririi și a judecării cauzei pentru aplicarea legii penale celui ce a comis-o; ca urmare, cheltuielile judiciare sunt imputabile inculpatului condamnat pentru săvârșirea infracțiunii, temeiul juridic fiind *vinovăția sa infracțională*, deoarece fără săvârșirea infracțiunii astfel de cheltuieli nu s-ar fi efectuat.

Obligația inculpatului de a suporta cheltuielile judiciare este *principală și integrală*; întrucât săvârșirea unei infracțiuni atrage în mod inevitabil desfășurarea urmăririi penale și a judecării cauzei, pentru a i se aplica pedeapsa infractorului, obligația de a suporta cheltuielile judiciare îi revine în principal acestuia, chiar dacă partea vătămată și partea civilă au determinat, prin cererile lor, producerea unor cheltuieli; de asemenea, obligația de a suporta cheltuielile judiciare este integrală, incluzând toate cheltuielile necesare pentru pronunțarea unei hotărâri de condamnare de către prima instanță.

Astfel, instanța de apel a respins solicitarea acuzatorului de stat privind încasarea din contul inculpatei Olari Mariana a cheltuielilor judiciare pentru efectuarea expertizelor judiciare în sumă de 5670 lei, întrucât norma procesual-penală prevăzută la art. 227 Cod procedură penală prevede clar și evident care anume cheltuieli urmează a fi puse pe seama inculpatului, însă la această categorie nu se includ cheltuielile suportate la efectuarea expertizelor judiciare, la caz a expertizei judiciare medico-legale din 15 martie 2019 și a expertizei judiciare psihiatrice din 28 februarie 2019.

În acest sens, instanța de apel a făcut trimitere la prevederile art. 143 alin. (1), pct. 1), 3) Cod procedură penală, (1) Expertiza judiciară se dispune și se efectuează, în mod obligatoriu, pentru constatarea: 1) cauzei

morții; 3) stării psihice și fizice a bănuțului, învinuțului, inculpatului - în cazurile în care apar îndoieli cu privire la starea de responsabilitate sau la capacitatea lor de a-și apăra de sine stătător drepturile și interesele legitime în procesul penal.

Cu referire la prevederile art. 228 alin. (5) Cod procedură penală, la care face referire acuzatorul de stat în cererea de apel, instanța de apel a reținut că aceste prevederi din Lege nu sunt aplicabile acestei spețe, or, alin. (5) art. 228 Cod procedură penală coroborat cu alin. (1) art. 228 Cod procedură penală, prevede că cheltuielile suportate de persoanele menționate la alin.(1) vor fi recuperate la cererea acestora în baza unei hotărâri a organului de urmărire penală sau a instanței în mărimea stabilită de legislația în vigoare, și anume cheltuieli ce țin de: cheltuielile făcute în legătură cu prezentarea la citare în organul de urmărire penală și în instanță; cheltuielile de cazare; salariul mediu pentru toată perioada de participare în procesul penal; cheltuielile de reparare, restabilire a obiectelor care au fost deteriorate în urma utilizării lor în cadrul acțiunilor procesuale la cererea organului de urmărire penală sau a instanței.

În speță acuzatorul de stat a solicitat încasarea din contul inculpatei Olari Mariana a cheltuielilor judiciare suportate în legătură cu efectuarea expertizelor judiciare, care însă nu sunt reglementate la prevederile alin. (1) art. 228 Cod procedură penală.

Astfel, instanța de apel a reținut că cheltuielile judiciare suportate în legătură cu efectuarea expertizelor judiciare sunt puse pe seama statului prin intermediul organelor de resort care pornesc urmărirea penală și se compun din cheltuieli evidente și strict necesare, în vederea constatării faptei infracționale și nu constituie cheltuieli suplimentare suportate de organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată, în legătură cu efectuarea urmăririi penale sau judecării cauzei.

Drept urmare, în cazurile în care expertiza a fost dispusă de către organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată la solicitarea acuzatorului de stat, plățile necesare pentru efectuarea expertizei vor fi achitate din contul mijloacelor bănești a bugetului de stat, or, potrivit art. 227 alin. (1), (3) și art. 229 alin. (1) Cod procedură penală, cheltuieli judiciare sânt cheltuielile suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal, în vederea demonstrării vinovăției inculpatului în comiterea infracțiunii imputate, care se plătesc din sumele alocate de stat dacă legea nu prevede o altă modalitate.

În context, instanța de apel menționat și faptul că atât timp cât statul are obligația, în sensul art. 6 CEDO, de a dovedi vinovăția persoanei trasă la

răspundere penală în conformitate cu prevederile art. art. 24, 56 Cod procedură penală, prin intermediul agenților săi, care la rândul lor, conform art. art. 96, 97 Cod procedură penală, au sarcina probațiunii, legea penală îi garantează acuzatului dreptul la prezumția nevinovăției prin prisma art. 8 Cod procedură penală, liberându-l de obligația de a-și demonstra nevinovăția, raționament care își găsește aplicabilitate și în raport cu orice chestiune conexă, necesară pentru demonstrarea vinovăției inculpatei, cum este efectuarea la caz a expertizei judiciare medico-legale și a expertizei judiciare psihiatrice.

Astfel, dispunerea de către organul de urmărire penală a efectuării rapoartelor de expertiză judiciară a fost o acțiune indispensabilă procesului penal, or, la acea etapă, inculpata Olari Mariana beneficia de prezumția nevinovăției, care o libera de obligația de a-și demonstra nevinovăția, așadar, ultima neavând careva îndatoriri pecuniare față de dispozițiile și acțiunile organului de urmărire penală, care în virtutea legii are obligația de a acumula probe pentru stabilirea adevărului pe caz, iar punerea în sarcina persoanei recunoscute vinovate de comiterea unei infracțiuni, a achitării cheltuielilor judiciare pentru acțiunile organului de urmărire penală, nu poate fi reținută atât timp cât legea procesual-penală reglementează clar și explicit acest aspect.

Cu referire la apelul declarat de avocatul Chitoroga Ion în numele inculpatei Olari Mariana, instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia soluției instanței de fond în partea individualizării pedepsei penale în raport cu solicitarea de apel a părții apărării privind amânarea executării pedepsei pentru femeii care au copii în vârstă de până la 8 ani, reține că acțiunile inculpatei Olari Mariana au fost încadrate în baza art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal pentru care legea penală prevede pedeapsa sub formă de închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

În conformitate cu prevederile art. 16 alin. (6) Cod Penal, infracțiunea imputată inculpatei Olari Mariana se califică ca infracțiune „excepțional de gravă”.

Inculpata Olari Mariana a recunoscut vina în comiterea infracțiunii incriminate, a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, sincer s-a căit de cele comise.

În conformitate cu art. 76 Cod Penal, prima instanță a reținut în privința inculpatei Olari Mariana cu titlu de circumstanță atenuantă - recunoașterea vinovăției.

În conformitate cu art. 77 Cod Penal, prima instanță a reținut în privința inculpatei Olari Mariana cu titlu de circumstanță agravantă - săvârșirea infracțiunii în stare de ebrietate alcoolică.

Prima instanță reieșind din caracterul infracțiunii, ținând cont de limitele minime și maxime prevăzute de art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal, așa cum au fost reduse în conformitate cu alin. (8) art. 364¹ Cod procedură penală, a conchis că corectarea și reeducarea inculpatei Olari Mariana este posibilă prin aplicarea față de aceasta a unei pedepse sub formă de închisoare, pe un termen de 10 (zece) ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip pentru femei.

În acord cu prevederile art. 96 alin. (1) Cod Penal, (1) Femeilor condamnate gravide și persoanelor care au copii în vârstă de până la 8 ani, cu excepția celor condamnate la închisoare pe un termen mai mare de 5 ani pentru infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave, infracțiuni prevăzute la cap. I, II, III, VII, VIII, XIII și XVI, instanța de judecată le poate amâna executarea pedepsei până la atingerea de către copil a vârstei de 8 ani.

În contextul prevederilor art. 96 Cod Penal, care reglementează instituția amânării executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii în vârstă de până la 8 ani, Colegiul Penal notează că legea nu admite excepții de la aliniatul (1), care stabilește că amânarea executării pedepsei până la atingerea de către copil a vârstei de 8 ani nu poate fi aplicată persoanelor condamnate la închisoare pe un termen mai mare de 5 ani pentru infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave, infracțiuni prevăzute la cap. I, II, III, VII, VIII, XIII și XVI.

Instanța de apel a stabilit că inculpata Olari Mariana a comis o infracțiune excepțional de gravă (art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal al RM), prevăzută la Capitolul II - Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.

În contextul celor indicate supra, instanța de apel a respins solicitarea avocatului Chitoroga Ion în numele inculpatei Olari Mariana privind amânarea executării pedepsei până la împlinirea de către copilul Borșci Adrian (a.n. 13.12.2012) a vârstei de 8 ani, adică până la data de 13.12.2020, deoarece prevederile art. 96 Cod Penal nu sunt incidente în speța dată, fiind incidente excepțiile reglementate expres la alin. (1) art. 96 Cod Penal, și anume faptul că inculpatei Olari Mariana i s-a aplicat o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen mai mare de 5 ani, și anume de 10 ani, iar infracțiunea comisă de inculpată se califică ca o infracțiune excepțională, prevăzută la Capitolul II din Partea Specială a Codului Penal.

Cu referire la argumentele de apel invocate de avocatul Chitoroga Ion și anume că inculpata Olari Mariana a recunoscut vina, nu a solicitat administrarea de noi probe și a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, atât pe parcursul desfășurării urmăririi penale, cât și pe parcursul judecării cauzei penale inculpata a avut un comportament exemplar, recunoscându-și vina și oferind declarații a contribuit la cercetarea multiaspectuală a cauzei penale și elucidarea tuturor circumstanțelor ce au importanță în soluționarea justă a cauzei, că inculpata a fost cea care a anunțat organele de drept privind cele întâmplate, nu a încercat să distrugă sau să ascundă careva probe, instanța de apel lea apreciat ca nefondate, deoarece aceste aspecte nu condiționează aplicarea art. 96 Cod Penal, ci se evaluează în procesul general de individualizare a pedepsei penale.

În acest sens, instanța de apel a notat că, la individualizarea pedepsei penale în privința inculpatei Olari Mariana, prima instanță a reținut faptul că inculpata și-a recunoscut vina și a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, sincer s-a căit de cele comise și comportamentul pozitiv al acesteia, iar în dependență de aceste aspecte i s-a aplicat o pedeapsă la limită minimă a pedepsei, și anume sub formă de 10 ani.

În susținerea poziției de apărare a inculpatei Olari Mariana, avocatul Ion Chitoroga a invocat faptul că instanța de judecată urmează să țină cont de circumstanțele de fapt ce au stat la baza comiterii faptei și anume comportamentul victimei, or, acesta adesea aplica violența asupra inculpatei, context în care la data de 11.07.2018 a fost emisă ordonanța de protecție a violenței în familie în numele victimei Olari Mariana, agresor fiind Borșci Vitalie.

Instanța de apel a apreciat critic argumentele avocatului Ion Chitoroga expuse supra, or, în cadrul cercetării judecătorești nu a fost stabilit faptul că ilegalitatea sau imoralitatea acțiunilor victimei, au provocat infracțiunea.

În acest sens, instanța de apel din declarațiile inculpatei Olari Mariana date în cadrul ședinței de judecată în prima instanță și susținute în instanța de apel, a stabilit faptul că inculpata intenționat a săvârșit o faptă social periculoasă, adică omorul unei persoane săvârșit asupra unui membru de familie, or, aceasta aflându-se la domiciliul său acționând cu intenție directă, i-a aplicat concubinului său Borșci Vitalie o lovitură cu cuțitul în regiunea toracelui, în rezultatul cărui fapt ultimul a decedat la scurt timp.

Totodată, prima instanță n-a putut reține faptul că existența ordonanței de protecție a violenței în familie în numele victimei Olari Mariana, agresor fiind Borșci Vitalie ar ameliora răspunderea penală a

inculpatei, or, în situația în care victima Borșci Vitalie prezenta un pericol pentru viața și sănătatea inculpatei, ultima urma să solicite intervenția organelor de drept. Însă, din declarațiile inculpatei Olari Mariana rezultă că ea împreună cu concubinul ei Borșci Vitalie și cu alte persoane au consumat băuturi alcoolice, fiind ambii în stare de ebrietate. La fel, din declarațiile inculpatei Olari Mariana rezultă că victima Borșci Vitalie fiind culcat în pat a început s-o numească cu cuvinte necenzurate, ea crezând că el se îndârjește la ea, i-a aplicat o lovitură cu cuțitul în regiunea pieptului. Dânsa a declarat că i-a aplicat lovitura cu cuțitul lui Borșci Vitalie, doar să-l sperie puțin.

În acest context, instanța de apel a stabilit că inculpata Olari Mariana a acționat cu intenție directă la comiterea infracțiunii, dânsa își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile și în mod conștient a dorit și a admis survenirea acestor urmări.

Potrivit raportului de expertiză judiciară nr. XXXXX din 28.02.2019, sa concluzionat că la momentul săvârșirii infracțiunii, Olari Mariana, nu se afla în stare de tulburare psihică temporată, era fără dereglări psihice. La momentul săvârșirii infracțiunii ce i se impută Olari Mariana, după cum rezultă din materialele dosarului penal și datele examenului psihiatric clinic curent, tulburări psihice de intensitate psihotică nu a manifestat, se afla doar în stare de ebrietate alcoolică simplă. Conform stării psihice la momentul săvârșirii infracțiunii ce i se impută Olari Mariana avea capacitatea de prevedere și deliberare deplină a acțiunilor sale, deci a acționat cu discernământ.

Cu referire la argumentele inculpatei Olari Mariana, potrivit căreia, în legătură cu faptul că dânsa a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, termenul pedepsei urmează a-i fi redus cu o treime, instanța de apel a notat că, la stabilirea pedepsei penale, prima instanță a aplicat prevederile alin. (8) art. 364¹ Cod procedură penală și a redus cu o treime limitele de pedeapsă prevăzute la art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal și în dependență de circumstanțele cauzei și personalitatea inculpatei, în acord cu prevederile art. 75 Cod Penal a aplicat inculpatei pedeapsa sub formă de 10 ani închisoare, cu executare în penitenciar pentru femei.

Cu referire la argumentele inculpatei Olari Mariana referitor la faptul că a fost deținută în Penitenciarul nr. 13 în condiții inumane și degradante, instanța de apel a notat că prin sentință, prima instanță a dispus ca termenul ispășirii penale în privința lui Olari Mariana să fie redus cu 212 zile de detenție, pentru încălcarea drepturilor privind condițiile de detenție, garantate de art. 3 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor

Omului și a Libertăților fundamentale, în perioada reținerii și aflării inculpatei sub arest de la 30.01.2019 până la 15.05.2019.

Instanța de apel a stabilit că la individualizarea pedepsei penale în privința inculpatei Olari Mariana, prima instanță a avut în vedere criteriile generale de individualizare prevăzute de art. 75 Cod Penal, și anume: gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. Totodată, la individualizarea pedepsei penale au fost respectate limitele de pedeapsă prevăzute pentru infracțiunea incriminată - art. 145 alin. (2), lit. e¹) Cod Penal, așa cum au fost reduse prin aplicarea alin. (8), art. 364¹ Cod procedură penală.

În ceea ce privește solicitarea părții apărării privind respingerea acțiunii civile ca fiind neîntemeiată, deoarece este lipsită de un suport probatoriu, instanța de apel a considerat pasibilă respingerii, or, în acest sens, instanța de apel a reținut că prin certificatele anexate la acțiunea civilă, se confirmă că partea civilă a suportat cheltuieli pentru înmormântarea victimei Borșci Vitalie în sumă totală de 40 000 lei.

În ceea ce privește cuantumul despăgubirilor morale în mărime de 100000 lei, încasate de prima instanță din contul inculpatei Olari Mariana în beneficiul succesorului legal al părții vătămate Borșci Maria, instanța de apel a stabilit că în urma acțiunilor infracționale comise de inculpată în mod cert succesorului părții vătămate, cât și rudelor acestuia i s-au cauzat suferințe psihice incomensurabile.

În conformitate cu art. art. 1422, 1423 Cod civil, instanța de apel a apreciat că prima instanță just a soluționat acțiunea civilă în partea încasării prejudiciului moral și a dispus încasarea de la inculpata Olari Mariana în beneficiul succesorului legal al părții vătămate Borșci Maria a sumei de 100 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, ce reprezintă o justă și echitabilă satisfacție a prejudiciului moral suferit de reclamantă.

5. Decizia instanței de apel, a fost atacată cu recurs ordinar de către:

- procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Bradu Valentina, prin care invocând ca temei pentru recurs *prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală*, a solicitat casarea parțială a deciziei instanței de apel, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată;

- inculpata Olari Mariana, prin care a solicitat stabilirea unei pedepse mai blânde cu aplicarea prevederilor art. 364¹ Cod de procedură penală;

5.1. În motivarea recursului ordinar, procurorul a menționat că:

- decizia instanței de apel nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția în partea individualizării pedepsei, fiindu-i aplicată inculpatului o pedeapsă individualizată contrar prevederilor legale, astfel, consideră soluția neîntemeiată;

- decizia instanței de apel în partea neîncasării cheltuielilor judiciare de la inculpată în sumă de 5670 lei, contravine normelor procesuale penale vigoare;

- efectuarea cheltuielilor de judecată în cauza penală este provocată de săvârșirea infracțiunii, care evident impune desfășurarea urmăririi și a judecării cauzei pentru aplicarea legii penale celui ce a comis-o, ca urmare cheltuielile judiciare sunt imputabile inculpatului condamnat pentru săvârșirea infracțiunii, temeiul juridic fiind fapta sa infracțională, deoarece fără săvârșirea infracțiunii astfel de cheltuieli nu s-ar fi efectuat;

- obligația inculpatului condamnat de a suporta cheltuielile judiciare este principală de vreme ce săvârșirea infracțiunii atrage în mod inevitabil desfășurarea urmăririi penale și a judecării cauzei, inclusiv pentru a i se aplica infracțorului pedeapsa de a suporta cheltuielile judiciare îi revin acestuia în principal;

- instanța de apel nu a îndeplinit cerințele stipulate în prevederile art. 101, 394, 414 Cod de procedură penală.

5.2. În motivarea recursului ordinar, inculpata a menționat că:

- nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece i s-au aplicat două pedepse;

- instanța de apel nu a luat în considerare faptul recunoașterii vinovății, precum și judecării cauzei în procedură simplificată;

6. Referințe asupra recursurilor declarate, nu au fost depuse.

7. Judecând recursurile ordinare, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit ajunge la concluzia că recursul inculpatei Olari Mariana urmează a fi respins ca inadmisibil iar recursul procurorului urmează a fi admis, din următoarele considerente.

7.1. Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în textul normei vizate.

Din punct de vedere procesual, soluția de respingere a recursului declarat de către inculpată se bazează pe dispoziția art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, potrivit căreia judecând recursul, instanța este în drept să-l respingă, ca inadmisibil, în cazul în care se constată că recursul nu

a fost declarat cu respectarea condițiilor legale (este tardiv sau inadmisibil) ori nu este întemeiat legal (este nefondat).

Colegiul penal lărgit menționează, că potrivit practicii judiciare constante, erorile de drept pot fi erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică, dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Din textul recursului declarat, Colegiul penal lărgit constată că, la caz, inculpata Olari Mariana nu invocă nici un temei pentru recurs ordinar prevăzute la art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, însă reieșind din esența argumentelor invocate se atestă că inculpata critică decizia instanței de apel dintr-un singur considerent, și anume invocă dezacordul cu modalitatea de individualizare a pedepsei penale, potrivit căruia hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

Colegiul penal lărgit constată că acest temei pe care s-a bazat inculpata Olari Mariana în recursul declarat, nu persistă în cauză.

La fel, Colegiul penal lărgit atestă că, în speță nu se contestă starea de fapt stabilită de către instanțele de fond din care considerente nu se va pronunța referitor la aceste aspecte, însă critică hotărârea contestată în partea stabilirii pedepsei, solicitând numirea unei pedepse mai blânde.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit atestă că eroarea de drept invocată de către inculpata Olari Mariana, nu și-a găsit confirmare în cadrul examinării cauzei în ordine de recurs ordinar.

Colegiul penal lărgit, verificând materialele dosarului specifică faptul că argumentele recurenței invocate în recurs, au fost obiect de dispută în cadrul instanței de apel, prin apelul apărătorului inculpatei, în care au fost indicate aceleași motive, asupra cărora s-a formulat și s-a punctat minuțios și veridic răspunsurile de către instanța de apel, pe care Colegiul penal lărgit le însușește din motivul temeiniciei și argumentării acestora, chestiune ce vine în corespundere cu practica judiciară constantă a CtEDO.

De asemenea, Colegiul penal lărgit constată, că decizia instanței de apel corespunde tuturor prevederilor legislației procesual-penale, fiind legală și întemeiată, instanța argumentându-și soluția de condamnare a inculpatei Olari Mariana, în comiterea infracțiunii încriminate.

7.2. În expunerea de motive care au stat la baza admiterii recursului ordinar declarat de procuror, Colegiul penal lărgit pornește de la prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, potrivit cărora

juducând recursul, instanța este în drept să-l admită, cu casarea deciziei în partea stabilirii cheltuielilor de judecată, în cauza penală în privința lui Olari Mariana și dispune rejudecarea cauzei în această parte, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Colegiul penal lărgit menționează, că hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței ierarhic superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali-vagi, reprezintă motiv de casare.

Colegiul penal lărgit constată că aceste prevederi legale deși sunt obligatorii, nu au fost întocmai respectate la judecarea prezentei cauze în ordine de apel.

Potrivit art.427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când *hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția*.

Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis, doar în partea ce ține de respingerea cerinței de încasare a cheltuielilor de judecată din contul inculpatei, din următoarele considerente.

Potrivit art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. În vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor. Instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței ierarhic superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali-vagi, reprezintă motiv de casare. Colegiul penal constată că aceste prevederi legale deși sunt obligatorii, nu au fost întocmai respectate la judecarea prezentei cauze în ordine de apel în partea ce ține de cheltuielile judiciare.

Verificând legalitatea deciziei atacate sub aceste aspecte, Colegiul penal lărgit reține că în speță temeiul de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, și-a găsit confirmarea sub aspectul că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra motivelor invocate în apel de către procuror.

La acest capitol, analizând partea descriptivă a deciziei instanței de apel se atestă că instanța de apel contrar cerințelor art. 414 alin. (5) Cod de procedură penală nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul procurorului, care a criticat soluția primei instanțe în privința cheltuielilor judiciare suportate în prezenta speță, descrise și în **pct. 3.1** a prezentei decizii, cum ar fi: argumentul instanței de judecată precum că cheltuielile judiciare urmează a fi trecute în contul statului ținând cont de obligația statului reprezentat de organul de urmărire penală privind îndeplinirea acțiunilor procedurale penale necesare pentru realizarea scopului procesului penal și stabilirea adevărului în procesul penal nu este plauzibil în situația în care contravine art. 228 alin. (5) Cod de procedură penală și urmau totuși a fi încasate de la inculpată pentru a fi recuperate cheltuielile suportate de către instituțiile medicale la efectuarea expertizelor judiciare în cauză, luând în considerație mărimea acestor cheltuieli, circumstanțele excepționale ale cazului dat, personalitatea inculpatei și situația ei materială, precum și caracterul infracțiunii de care a fost recunoscută vinovată Olari Mariana.

În aceeași ordine de idei, Colegiul penal lărgit reține că din conținutul părții descriptive a deciziei atacate, rezultă că instanța de apel contrar prevederilor art.101, 414 Cod de procedură penală, a adoptat soluția în cauză și nu s-a expus asupra acestor motive invocate în apel și nu a întreprins toate măsurile de a elucida toate circumstanțele cauzei.

Drept urmare, Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel a adoptat o decizie de menținere a sentinței primei instanțe, prin care au fost trecute în contul statului cheltuielile de judecată pentru efectuarea expertizei judiciare, printr-o motivare superficială, fără a clarifica corectitudinea soluției primei instanțe, în condițiile în care rapoartele de expertiză prezente în speță (*nr. XXXXX din 28 februarie 2019 și nr. XXXXX din 15 martie 2019, f.d.71-73 și 81, vol. I*) au fost efectuate după 09.02.2018, după intrarea în vigoare a modificărilor la art. 143 Cod de procedură penală, și a lăsat fără o argumentare cuvenită motivele invocate în apelul declarat de procuror, prin ce a fost afectată soluția adoptată și astfel recursul declarat de procuror urmează a fi admis, iar decizia instanței de apel casată parțial pe aceste aspecte, cu dispunerea rejudecării cauzei în această parte de instanța de apel.

În baza celor expuse, Colegiul penal lărgit statuează că instanța de apel la adoptarea soluției în cauză, de menținere a sentinței primei instanțe fără modificări, nu a ținut pe deplin cont de toate circumstanțele expuse supra în coraport cu cumulul de probe administrat la materialele cauzei și circumstanțele cauzei, prin ce pe cale de consecință se atestă că decizia instanței de apel nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, confirmându-se în prezenta cauză temeiurile de recurs prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, motiv din care recursul ordinar declarat de către procuror urmează a fi admis, iar decizia instanței de apel în partea neîncasării cheltuielilor judiciare din contul inculpatei nu poate fi menținută, urmând a fi casată, iar cauza a fi trimisă la rejudecare în instanța de apel.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că, instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, admițând astfel o eroarea judiciară care nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că nerespectarea întocmai a normei procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie eroare de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului ordinar declarat de către procuror, casării deciziei contestate în partea neîncasării cheltuielilor de judecată din contul inculpatei și dispune rejudecarea cauzei în această parte de către aceiași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

Astfel, la rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de dispozițiile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul cuvenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual penale – asupra motivelor esențiale indicate în apelul respectiv și în măsura competenței sale asupra motivelor din recursul declarat, nominalizate în prezenta decizie, să cerceteze și să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date, să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată în partea cheltuielilor de judecată, și în dependență de

circumstanțele constatate, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu și de practica relevantă a CtEDO, în cadrul unui proces de judecată contradictoriu și echitabil, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 1), 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat de către inculpata Olari Mariana.

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Valentina Bradu, casează decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 septembrie 2019, în cauza penală în privința lui *Olari Mariana XXXXX*, în partea cheltuielilor de judecată, și dispune rejudecarea cauzei în această parte de către aceiași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În rest, dispozițiile hotărârii atacate, se mențin.

Decizia este irevocabilă în partea menținerii hotărârii atacate și nu se supune căilor de atac în partea dispusă rejudecării cauzei.

Decizia motivată pronunțată la 28 mai 2020.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Boico Victor

Toma Nadejda

Țurcan Anatolie

Cobzac Elena